

U 43/2026 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan vakausmekanismin johtokunnan esityksestä hallintoneuvoston päätökseksi Euroopan vakausmekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen mukauttamisesta Bulgarian tasavallan liittymisen takia (Euroopan vakausmekanismi)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle muistio Euroopan vakausmekanismin johtokunnan esityksestä hallintoneuvoston päätökseksi Euroopan vakausmekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen mukauttamisesta Bulgarian tasavallan liittymisen takia.

Asian kiireellisyyden vuoksi asia toimitettiin eduskuntaan E-selvityksenä (E 103/2025 vp). Eduskunnan valtiovarainvaliokunta käsitteli valtioneuvoston selvitystä 2.12.2025. Suuri valiokunta käsitteli asiaa 3.12.2025. Valiokunnat yhtyivät valtioneuvoston kantaan. Tämä U-kirjelmä ei sisällä kyseiseen E-selvitykseen verrattuna uusia kantoja.

Helsingissä 11.6.2026

Valtiovarainministeri Riikka Purra

Finanssineuvos Jouni Sinivuori

**EUROOPAN VAKAUSMEKANISMIN JOHTOKUNNAN ESITYS
HALLINTONEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI EUROOPAN VAKAUSMEKANISMIN
PERUSTAMISESTA TEHDYN SOPIMUKSEN MUKAUTTAMISESTA BULGARIAN
TASAVALLAN LIITTYMISEN TAKIA****1 Tausta ja ehdotuksen tavoite**

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 8.7.2025 säädökset, jotka mahdollistavat Bulgarian tasavallan liittymisen yhteisvaluutta euroon 1.1.2026. Bulgarian liittyessä euroon sen odotetaan liittyvän myös Euroopan vakausmekanismin (EVM) jäseneksi ja merkitsevän pääoman jakoperusteen mukaisen osuutensa EVM:n pääomasta. Bulgarian jäseneksi liittymisen takia EVM:n pääoman suhteellista jakoperustetta on mukautettava.

Asian kiireellisyyden vuoksi asia toimitettiin eduskuntaan E-selvityksenä (E 103/2025 vp). Eduskunnan valtiovarainvaliokunta käsitteli valtioneuvoston selvitystä 2.12.2025. Suuri valiokunta käsitteli asiaa 3.12.2025. Valiokunnat yhtyivät valtioneuvoston kantaan. Tämä U-kirjelmä ei sisällä kyseiseen E-selvitykseen verrattuna uusia kantoja.

EVM:n hallintoneuvosto hyväksyi esityksen 11.12.2025. Bulgarian hallitus kaatui samana päivänä ja maan uusi hallitus ei ole toistaiseksi tallettanut vaadittavia liittymiskirjoja eikä sen jäsenyys EVM:ssä ole toistaiseksi toteutunut.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Bulgaria liittyi euroalueeseen 1.1.2026, minkä takia se on liittymässä myös EVM:n jäseneksi. Euroopan vakausmekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen (EVM-sopimus) johdanto-osan 7 kappaleen mukaan euron käyttöön ottavista jäsenvaltioista tulee myös EVM:n jäseniä. Sopimuksen 44 artiklan mukaan EVM:n hallintoneuvosto hyväksyy EVM:n uuden jäsenen liittymishakemuksen ja siihen liittyvät yksityiskohtaiset tekniset ehdot sekä mukautukset, jotka EVM-sopimukseen tehdään liittymisen välittömänä seurauksena.

Bulgarian liittyessä EVM:n jäseneksi, EVM:n pääomaa korotetaan EVM-sopimuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaan Bulgarian osuutta vastaavalla pääomaosuudella. EVM:n jäsenten osuudet pääomasta määritetään EVM-sopimuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan Euroopan keskuspankin pääoma-avaimen jakoperusteen mukaisesti.

EVM-sopimuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan jakoperustetta on mukautettava, kun Euroopan unionin jäsenvaltiosta tulee uusi EVM:n jäsen. EVM:n voimassa oleva pääoman jakoperuste perustuu EKP:n vuoden 2009 pääoma-avaimeen, missä myös Bulgaria oli jo mukana. Jakoperusteen osalta poikkeuksena on Kroatian liittyminen jäseneksi vuoden 2023 alusta. Tämä toteutettiin siten, että Kroatian pääomaosuus perustui tuolloin voimassa olleeseen, vuoden 2020 EKP:n pääoma-avaimeen. Kroatia liittyi Euroopan unioniin vuonna 2013, joten sen osuutta ei määritetty vuoden 2009 pääoma-avaimessa. EKP:llä on voimassa aina vain yksi pääoma-avain. EKP:n pääoman jakoperuste määräytyy teknisenä laskutoimituksena jäsenvaltion väkiluvun ja bruttokansantuotteen mukaan. Jakoperusteen muuttaminen olisi johtanut merkittäviin muutoksiin maiden pääomaosuuksissa ja Kroatian sujuva liittyminen jäseneksi haluttiin

varmistaa siirtämällä pääomaosuuksien muuttamista seuraavien pääomaosuuksien päivytyksen yhteyteen.

EVM:n hallintoneuvosto päätti Kroatian jäseneksi liittymistä käsitelleessä kokouksessaan 5.12.2022 olla mukauttamatta EVM:n muiden jäsenten pääomaosuuksien jakoperustetta vastaamaan Euroopan keskuspankin (EKP) voimassa olevaa pääoma-avaimen jakoperustetta. Valtioneuvosto antoi Kroatian liittymisestä eduskunnalle kirjelmän U 86/2022 vp. Kirjelmässä hyväksytty toimintalinja oli hallintoneuvoston päätösesityksen mukaisesti se, että lisäpääoman maksaminen tulee mahdollisesti ajankohtaiseksi vuonna 2026, jos silloin voimassa oleva EKP:n pääoma-avain edelleen johtaa siihen, että EVM:n mukautettu pääoman jakoperuste lisää Suomen pääomaosuutta.

Syksyllä käytyjen virkamiestason keskustelujen perusteella kaikki jäsenmaat eivät ole valmiita hyväksymään pääoman jakoperusteen päivittämistä vuoden 2024 pääoma-avaimen mukaiseksi. Pääoma-avaimen päivittäminen olisi johtanut merkittäviin maksetun pääoman siirtoihin erityisesti Italialle, joka ei ole kuitenkaan vielä ratifioinut EVM-sopimukseen neuvoteltuja muutoksia. Tämän vuoksi jäsenmaat ovat toistaiseksi päättäneet edetä nykyisten pääomaosuuksien pohjalta.

Ehdotetun päätöksen perusteella Bulgarian osuus EVM:n pääomasta lisätään EVM:n pääomaan. Muiden jäsenten suhteelliset osuudet peruspääomasta pienenevät vastaavasti, mutta muiden jäsenten keskinäiset jakoperusteet perustuvat edelleen EVM-sopimuksen voimassa olevassa liitteessä I määrättyihin jakoperusteisiin ja jakoperusteiden keskinäiset suhteet pysyvät siten tässä vaiheessa muuttumattomina. Bulgarian liittymisellä ei sen sijaan ole vaikutusta euromääräisiin pääomaosuuksiin. Jakoperusteiden mukauttaminen vastaamaan EKP:n vuonna 2024 hyväksyttyä pääoma-avainta johtaisi merkittäviin muutoksiin jäsenmaiden euromääräisissä pääomaosuuksissa sekä maksetun että vaadittaessa maksettavan pääoman osalta.

Jäsenten suhteelliset osuudet peruspääomasta määrätään EVM-sopimuksen liitteessä I. Sopimuksen liite II sisältää jäsenten euromääräiset osuudet peruspääomasta. Liitteeseen I lisätään Bulgarian tasavalta ja sen pääomaosuuden prosenttimäärä sekä alennetaan nykyisten jäsenten pääomaosuuksia Bulgarian osuutta vastaavasti. Liitettä II mukautetaan lisäämällä luetteloon Bulgarian tasavalta ja lisäämällä sen euromääräinen osuus EVM:n peruspääomaan.

EVM-sopimukseen neuvoteltuja muutoksia ja muutokset sisältävää muutossopimusta ei ole ratifioitu vielä kaikissa jäsenmaissa, joten kuten Kroatian tapauksessa, EVM-sopimus tulee Bulgarian osalta voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen liittymiskirjan tallettamisesta edellyttäen, että Bulgarian EVM-sopimuksen muutossopimusta koskeva liittymiskirja talletetaan samanaikaisesti. Bulgarian liittymisen seurauksena EVM-sopimukseen tehtävät mukautukset tulevat voimaan kaikkien EVM:n jäsenten osalta samana päivänä. EVM-sopimuksen muutossopimus ei vielä ole tullut voimaan. Se tulee voimaan päivänä, jona kaikki allekirjoittajat ovat tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjat. Muutossopimus on ennen sen voimaantuloa avoimna liittymistä varten Euroopan unionin jäsenvaltioille, jotka liittyvät EVM-sopimukseen sen 2 ja 44 artiklan mukaisesti.

EVM-sopimukseen tehtävät mukautukset saatetaan Suomessa kansallisesti voimaan valtioneuvoston asetuksella sen jälkeen, kun EVM-sopimuksen tallettajana toimiva Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri on ilmoittanut Suomelle Bulgarian liittymiskirjan tallettamisesta. EVM-sopimuksen muuttamisesta tehty sopimus mukautuksineen saatetaan Suomessa kansallisesti voimaan valtioneuvoston asetuksella sen jälkeen, kun EVM-sopimuksen tallettajana toimiva Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri on ilmoittanut Suomelle, että

kaikki allekirjoittajat ovat tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjat ja Bulgaria on toimittanut liittymiskirjan.

Väliaikainen korjaus peruspääomaan

EVM-sopimuksen 42 artiklassa määrätään EVM:n jäsenen pääomaosuuteen tehtävästä väliaikaisesta korjauksesta. Jos uuden EVM:n jäsenen henkeä kohti laskettu markkinahintainen bruttokansantuote on alle 75 prosenttia EU:n keskiarvosta, siihen sovelletaan euron käyttöönotosta alkaen 12 vuoden ajan pääomaosuuden väliaikaista korjausta, jolloin sen pääomaosuus on alhaisempi. Pääomaosuuden väliaikaista korjausta on sovellettu Sloveniaan, Maltaan, Slovakiaan, Viroon, Latviaan, Liettuaan ja Kroatiaan. Osa näistä korjauksista on jo päättynyt ja Latvian väliaikainen korjaus päättyy vuodenvaihteessa. Tätä väliaikaista korjausta tullaan soveltamaan myös Bulgariaan.

Esityksen mukaan Bulgarian pääomaosuus on ensimmäisessä vaiheessa noin 0,74 prosenttia ja se merkitsee noin 5,28 miljardin euron pääomaosuuden EVM:n peruspääomasta. Maksetun pääoman osuus tästä on noin 603 miljoonaa euroa, joka maksetaan viidessä vuotuisessa maksuerässä. Bulgarian väliaikaisen korjauksen päättyessä vuonna 2038 nousee sen pääomaosuus noin 1,20 prosenttiin ja se merkitsee lisää pääomaa noin 3,40 miljardilla eurolla. Maksetun pääoman osuus tästä lisäyksestä olisi 389 miljoonaa euroa. Bulgarian lopullinen osuus peruspääomasta on siten vuonna 2038 yhteensä noin 8,68 miljardia euroa ja maksetusta pääomasta noin 992 miljoonaa euroa.

Bulgarian kohdalla ei aiheutuisi merkittäviä muutoksia riippumatta siitä, käytettäisiinkö pääoman jakoperusteena 2024 EKP:n pääoma-avainta vuoden 2009 sijaan, sillä Bulgarian pääomaosuus vuoden 2024 pääoma-avaimen mukaisesti olisi vuonna 2038 noin 1,18 % eli 8,53 miljardia euroa. Tällä ei myöskään olisi havaittavaa vaikutusta muiden maiden suhteellisiin osuuksiin.

Bulgarian liittyminen EVM:n jäseneksi osuu samaan ajankohtaan Latvian pääomaosuuden väliaikaisen korjauksen päättymisen kanssa, joka huomioidaan myös pääomaosuuksien muutoksissa. Latvia merkitsee vuodenvaihteessa noin 903 miljoonaa euroa lisää pääomaa, josta noin 103 miljoonaa euroa on maksettua pääomaa. EVM:n peruspääoma kasvaa Bulgarian pääomaosuutta ja Latvian pääomaosuuden kasvua vastaavalla summalla, noin 708,5 miljardista eurosta noin 714,7 miljardiin euroon vuoden 2026 alusta.

3 Ehdotuksen oikeusperusta

Ehdotus perustuu Euroopan vakauserämekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen määräyksiin EVM:n pääoman merkitsemisestä ja peruspääoman jakoperusteen mukauttamisesta uuden jäsenen liittyessä EVM:n jäseneksi. Hallintoneuvosto tekee päätökset uuden jäsenen liittymisestä ja sen edellyttämistä mukautuksista EVM-sopimukseen ja pääomaan yksimielisesti.

Sopimuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaan, kun Euroopan unionin jäsenvaltiosta tulee uusi EVM:n jäsen, EVM:n peruspääomaa korotetaan automaattisesti kertomalla kunkin jäsenen tuolloinen pääoman määrä uuden EVM:n jäsenen painotuksen ja vanhojen EVM:n jäsenten painotuksen välisellä suhdeluvulla 11 artiklassa määrätyn tarkistetun jakoperusteen rajoissa.

EVM-sopimuksen 11 artiklan mukaan EVM:n peruspääoman merkitsemisen jakoperustetta on mukautettava, kun Euroopan unionin jäsenvaltiosta tulee uusi EVM:n jäsen ja EVM:n peruspääomaa korotetaan automaattisesti 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti, tai EVM:n jäsen

42 artiklan mukaisesti sovellettavan, kaksitoista vuotta voimassa olevan väliaikaisen korjauksen voimassaolo päättyy. Hallintoneuvosto voi päättää ottaa huomioon EKP:n pääoman merkinnän jakoperusteeseen mahdollisesti tehtävät tarkistukset, kun jakoperustetta mukautetaan tai kun peruspääomaa muutetaan.

Liittymistä käsittelevässä 44 artiklassa määrätään, että hallintoneuvosto hyväksyy EVM:n uuden jäsenen liittymishakemuksen ja siihen liittyvät yksityiskohtaiset tekniset ehdot sekä mukautukset, jotka tähän sopimukseen tehdään liittymisen välittömänä seurauksena.

Voimaantuloa käsittelevässä 48 artiklan 3 kohdassa määrätään, että kunkin sellaisen valtion osalta, joka liittyy sopimukseen 44 artiklan mukaisesti, sopimus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen liittymiskirjan tallettamisesta.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Esityksellä ei ole lainsäädäntövaikutuksia.

Peruspääoman jakoperusteen säilyttäminen ennallaan merkitsee Suomen suhteellisen osuuden pienenemistä Bulgarian liittyessä EVM:iin. Suomen suhteellinen osuus peruspääomasta on Latvian väliaikaisen korjauksen päättymisen ja Bulgarian liittymisen jälkeen noin 1,76 % aiemman 1,77 % sijaan. Muutoksen vaikutuksia Suomen vaikutusvaltaan EVM:n päätöksenteossa voidaan pitää hyvin vähäisinä. Keskeiset päätökset muun muassa rahoitustuen myöntämisestä tehdään EVM:ssä yksimielisyydellä, joten äänimäärän muutoksilla ei ole keskeiseen päätöksentekoon vaikutusta. Euromääräisesti Suomen osuus peruspääomasta pysyy muuttumattomana.

Suomen osuus EVM:n peruspääomasta on tällä hetkellä noin 12,54 miljardia euroa, josta maksetun pääoman osuus on noin 1,43 miljardia euroa. Euromääräisiin osuuksiin ei tässä yhteydessä esitetä muutoksia.

Johtokunnan esitys hallintoneuvoston päätökseksi merkitsee sitä, että Suomen ei tarvitse tässä yhteydessä merkitä lisää pääomaa. Jos pääoman jakoperustetta mukautettaisiin tässä yhteydessä vastaamaan EKP:n voimassa olevaa pääoma-avainta, se johtaisi Suomen pääomaosuuden nousuun ja tarpeeseen merkitä lisää pääomaa noin 404 miljoonalla eurolla, mistä maksetun pääoman osuus olisi noin 46 miljoonaa euroa. Lisäpääoman maksaminen voi kuitenkin tulla ajankohtaiseksi tulevina vuosina, jos esimerkiksi Italia ratifioisi EVM-sopimukseen neuvotellut muutokset ja voimassa oleva EKP:n pääoma-avain edelleen johtaisi siihen, että EVM:n mukautettu pääoman jakoperuste lisäisi Suomen pääomaosuutta. Tämä edellyttäisi kuitenkin erillistä päätöstä.

5 Ahvenanmaan toimivalta

Asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

6 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Asia on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

7 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto voi hyväksyä Euroopan vakausmekanismin hallintoneuvoston päätösesitykset Bulgarian jäsenyyden toteuttamisesta.